

Circulaire bedrijfsvoering leidt tot goede economische resultaten

In Etten-Leur (Noord-Brabant) runnen Joris en Anita Buijs hun melkveebedrijf. In 2016 werd ruim 1,3 mln. kg melk geproduceerd met ongeveer 140 koeien. In 2017 is het aantal koeien gedaald naar 120 stuks, vanwege het fosfaatreductieplan. Kenmerkend voor het bedrijf is de teelt van eigen krachtvoer. Het bedrijf presteert economisch bovengemiddeld.

In tabel 1 wordt het bedrijf van Buijs vergeleken met een spiegelgroep. Dit is het gemiddelde van een groep melkveebedrijven met een ongeveer gelijke omvang (totaal geproduceerde melk) die vrijwel allemaal gelegen zijn in Noord-Brabant en net als Buijs voornamelijk klei- en zandgrond hebben. Buijs werkt intensief samen met akkerbouwers. De hectares die zij voor zijn bedrijf beschikbaar stelden in 2016 zijn meegeteld bij de oppervlakte cultuurgrond en de intensiteit. Los daarvan komt Buijs voor de eigen hectares wel in aanmerking voor derogatie. Het inkomen uit het bedrijf ligt in 2016 met 4,84 euro per 100 kg ruim 6,85 euro hoger dan de spiegelgroep.

Onder de streep meer over

Het saldo bij Buijs ligt in 2016 met 26,51 euro per 100 kg melk bijna 8 euro hoger dan in de spiegelgroep. Voor een klein deel komt dit door hogere opbrengsten uit de rundveehouderij (+0,58 euro) als gevolg van een hogere omzet & aanwas, maar de belangrijkste verklaring is te vinden in de fors lagere variabele kosten (-7,30 euro). Door eigen teelt van krachtvoer is veel minder aankoop van voer nodig. Voor afzet van mest ontstaan geen kosten, omdat meer hectares grond in gebruik zijn. Tegenover de lage kosten voor aankoop van voer staan uiteraard wel extra kosten voor de eigen teelt hiervan. De vaste kosten zijn daardoor 3,86 euro per 100 kg hoger bij Buijs. Er is meer grond in gebruik, wat leidt tot hogere kosten voor pacht en voor loonwerk. Onder de streep, bij het inkomen uit bedrijf, blijft echter 6,85 euro per 100 kg melk meer over, een verschil van ruim 84.000 euro op bedrijfsniveau.

Circulaire melkveehouderij

Al sinds 2000 experimenteert Joris met de teelt van eigen krachtvoer, zoals bonen, erwten en granen. Op basis van de ervaringen en resultaten, zowel teelt- als voedingstechnisch, is het areaal steeds verder uitgebreid. Dit past in het streven van Buijs om invulling te geven aan circulaire melkveehouderij. Eigen teelt geeft minder transport van mest en voer, wat gunstig is voor het milieu. Dat kan goed zijn voor de portemonnee, bewijzen de cijfers.

Gerben Doornwaard

Regionale verschillen in plannen Bedrijfswaterwijzer

Alle Koeien & Kansen deelnemers zijn dit jaar bezocht om na te gaan hoe het bedrijfswatermanagement kan worden verbeterd. Per bedrijf kunnen de voorgestelde maatregelen verschillen. Niet alleen door verschillen in grondsoort en de manier van werken op het bedrijf, maar ook door verschillen in aanpak van de waterschappen.

Het risico op erfafspoeling heeft op elk bedrijf specifieke aandacht vanwege de wettelijke verplichting om te voldoen aan het activiteitenbesluit. Waterschappen blijken hier verschillend mee om te gaan. Waar het ene waterschap geneigd is de opvang van erfwater in een afgedamde sloot te gedogen, ziet het andere waterschap toe op strikte naleving van het activiteitenbesluit. Veelal blijkt op de bedrijven de vereiste scheiding tussen vuil en schoon water onvoldoende, omdat dit in bestaande situaties lastig te realiseren is. Veel waterschappen hebben hier begrip voor en denken mee in alternatieve oplossingen, zoals een erfsluot afdammen of inrichten met helofyten. Ook het erf schoonhouden en droog inkulien zijn effectieve en eenvoudig uit te voeren maatregelen.

Droogte op zandbedrijven

Tussen de bedrijven bestaan grote verschillen in mate van droogte en wateroverlast. Droogte speelt vooral op de zandbedrijven. De bedrijven op klei- en zandgrond accepteren droogte om vernatting binnen de perken te houden. Bij de veenbedrijven is droogte

niet aan de orde. Opvallend is dat op alle bedrijven veel aandacht is voor bodemkwaliteit en gewaskeuze. Dit bevordert infiltratie van neerslag, waardoor minder snel afspoeling optreedt en de vochtvoorziening op droogtegevoelige gronden verbetert.

Natte bedrijven

Op de relatief natte bedrijven met veel oppervlaktewater is veel aandacht voor afspoeling en slootonderhoud. De veenbedrijven doen aan ecologisch slootbeheer met bemestingsvrije zones. Maaisel en bagger worden minimaal twee meter uit de kant op het land geplaatst. Over maaisel op de kant lopen de meningen uiteen. Het lijkt er op dat de 'droge' bedrijven voorkeur hebben voor afvoeren en composteren, terwijl de 'natte' bedrijven het verspreiden van maaisel op percelen geen probleem vinden.

Mestaanwending

De deelnemers houden bij mestaanwending opvallend goed rekening met de weersomstandigheden en controleren of mest goed in de grond wordt

gebracht. Dit is gunstig voor het tegengaan van zowel uit- als afspoeling. Waar mogelijk wordt drijfmest verdund uitgereden. Dit verbetert de nutriëntenbenutting en zorgt voor lagere emissies.

Ide Hoving & Gert-Jan Noij

Colofon

Auteurs:
Allen werkzaam bij Wageningen University & Research tenzij anders vermeld.

Redactie en vormgeving:
Wageningen University & Research, Communication Services

Fotografie:
Wageningen University & Research, De Beeldredactie, Mirages Communicatie en Fotobureau Tiernego

Druk:
SMG

Secretariaat Koeien & Kansen
Postbus 338
6700 AH Wageningen
T (0317) 48 01 77
info@koeienkansen.nl

[@Koeien&Kansen](https://twitter.com/Koeien&Kansen)

www.koeienkansen.nl

De nieuwsbrief is gratis aan te vragen bij het secretariaat. Overname van artikelen is toegestaan mits voorzien van duidelijke bronvermelding.

Kringloopwijzer: juiste benadering

Voor circa 80% van de melkveebedrijven in Nederland is bewezen dat de KringloopWijzer de mest- en gewasproductie van stikstof en fosfaat op een accurate manier voorspelt. De mestproductie van stikstof en fosfaat wordt systematisch met respectievelijk 3% en 4% onderschat. De gezamenlijke stikstofopbrengst van gras en snijmaïs wordt gemiddeld met 1% overschat en de fosfaatopbrengst met gemiddeld 2% onderschat.

Dit was het resultaat van een wetenschappelijke toetsing van de KringloopWijzer op basis van 10 jaar meten op 16 Koeien & Kansen bedrijven en de Marke. De KringloopWijzer voorspelt op basis van de veestapel, rantsaansamenstelling en melkproductie, hoeveel stikstof en fosfaat in de vorm van mest en gewassen geproduceerd worden op een individueel bedrijf. Alvorens een dergelijk model als alternatief van forfaits of metingen te kunnen gebruiken, dient de juistheid van voorspellingen getoetst te worden tegen meetgegevens.

Meten is weten.

Op de Koeien & Kansen bedrijven vinden veel metingen plaats, zoals de voeropname door de veestapel en de

afvoer van stikstof en fosfaat in melk. Het verschil tussen beide is een maat voor de hoeveelheid stikstof en fosfaat die wordt uitgescheiden in mest en urine. Daarnaast worden in Koeien & Kansen data verzameld over de aan- en afvoer van voer en meststof, perceelregistraties met bemesting, beweiding en oogsten (per snede). Aangelegde kuilen worden geanalyseerd en regelmatig worden monsters genomen uit de mestopslagen voor chemische analyse. De gegevens zijn gebruikt voor het opstellen van mineralenkringlopen, de 'voorloper' van de KringloopWijzer maar dan op basis van metingen.

Hoe nu verder?

Het ministerie van LNV heeft de Commissie Deskundigen Meststoffen-

wet (CDM) gevraagd om een wetenschappelijk onderbouwd advies over de bruikbaarheid en betrouwbaarheid van de KringloopWijzer als beleidsinstrument. De conclusie van het CDM was dat de KringloopWijzer voldoende is getest, maar adviseert om de systematische verschillen tussen de resultaten uit de KringloopWijzer en de gemeten resultaten nog te verkleinen. Daarnaast het advies om te onderzoeken in hoeverre de berekeningen op melkveebedrijven buiten de geteste omstandigheden ook kloppen. Waarschijnlijk gebeurt dit in een ander project. Mogelijk zijn de Koeien & Kansen gegevens daarbij behulpzaam.

Jouke Oenema

Toekomstperspectief voor een diverse sector

Nederlandse melkveehouderijbedrijven kennen een grote diversiteit in omvang, intensiteit, ontwikkelingssnelheid en bedrijfsstijl. Dankzij het fosfaatreductieplan en het fosfaat-rechtenstelsel leidt deze verscheidenheid nu tot verminderde saamhangigheid. Discussies over grondgebondenheid en de invulling van de knelgevalenregeling zaaien verdeeldheid onder melkveehouders. Toch heeft de sector in de kern meer overeenkomsten dan verschillen.

Kenmerkend voor de melkveehouderij is dat het een hardwerkende sector is, met ondernemers die plezier beleven aan het werken met de seizoenen, de natuur, hun vee en trots zijn op hun gezinsbedrijf. Veehouders ontwikkelen hun bedrijf binnen de financiële mogelijkheden in hun eigen omgeving, rekening houdend met maatschappelijke wensen en milieukundige eisen. Voorwaarde is dat er een boterham wordt verdiend, zodat bedrijven over kunnen gaan op een volgende generatie.

bedrijven toekomst hebben, dan zijn kennis, innovaties en faciliterende wetgeving noodzakelijk. Onnodige belemmeringen en onvoldoende maatwerk moeten verdwijnen, zodat we de diversiteit juist benutten. Iedere melkveehouder verzilvert dan zijn vakmanschap vanuit zijn eigen bedrijfsspecifieke omstandigheden met schone lucht en schoon water als resultaat.

Proactief

De proactieve aanpak van het project Koeien & Kansen levert een belangrijke bijdrage. Wapenfeiten als een

Jaap Gielen, specialist melkveehouderij bij Countus accountants + adviseurs

Onzekerheid

Gelukkig, onze oudste is geslaagd voor zijn MAVO examen. Hij heeft een MBO vervolgoopleiding gekozen. Helemaal nieuw voor hem. Dus erg spannend hoe dat zal verlopen en onzekerheid over de nabije toekomst. Bevalt de school, past het onderwerp, kan hij het niveau aan?

Ook voor de melkveehouderij is er volop onzekerheid over de nabije toekomst. Niet alleen op de lange termijn, maar zelfs voor de komende maanden. Want hoe zal het gaan met de fosfaatrechten? En met het Zesde Actieprogramma? Zal Brussel dit accepteren? Krijgen we dan weer derogatie? En in welke vorm? Dan speelt ook nog de kwestie of melkverwerkers een 'standstill' willen organiseren.

Dit alles heeft in de komende maanden direct invloed op het melkveebedrijf. Hoeveel koeien kan ik houden, heb ik extra land nodig, moet ik meer mest afzetten? Allemaal onzekerheden, die je flink hoofdpijn kunnen bezorgen.

Is het echt zo erg? Voor een melkveehouder die flink wil groeien wel. Anderzijds is dit niet nieuw en konden we al eerder met fosfaatreductie, standstill en derogatieonderhandelingen omgaan. Bovendien is er veel ondersteuning vanuit beleid en sector voor een werkbaar resultaat. Niet in de laatste plaats via Koeien & Kansen.

En de nieuwe school van onze zoon? De eerste periode was flink wennen, maar het lijkt erop dat ik het uiteindelijk spannender vond dan hij.

Michel de Haan
Projectleider Koeien & Kansen